

نام و نام خانوادگی:

زمان برگزاری: ۱۵ دقیقه

نام آزمون: فنون دهم عروض و قافیه (تستی)

تاریخ آزمون:

۱ در کدام بیت «قاعده قافیه» متفاوت است؟

- ۱ خوش آن که حلقه‌های سر زلف واکنی
- ۲ اولین گام ار سمند عقل را پی می‌کنی
- ۳ زان فشانم اشک در هر رهگذاری
- ۴ این چه دامی است که از سنبل مشکین داری
- دیوانگان سلسله‌ات را رها کنی
- وادی بی‌منتهای عشق را طی می‌کنی
- تا به دامان تو ننشیند غباری
- که به هر حلقه آن صد دل مسکین داری

۲ کدام گزینه درست است؟

- ۱ وسیله ادراک وزن، زبان است.
- ۲ وزن بیرون از ذهن کسی که آن را درمی‌یابد، وجود ندارد.
- ۳ اساسی‌ترین عامل پیدایی شعر، وزن است.
- ۴ عاطفه، احساسی است که از ادراک نظم حاصل می‌شود.

۳ کدام گزینه صحیح است؟

- ۱ بعد از وزن، عاطفه مهم‌ترین عامل و موثرترین عنصر در تأثیر موسیقایی شعر است.
- ۲ عاطفه‌ی شاعر، امر حسی است که ما آن را از احساس نظم در یک شعر درک می‌کنیم.
- ۳ وزن در شعر جنبه‌ی تزئینی دارد و علت محبوبیت شعر، برانگیخته شدن عواطف آدمی است.
- ۴ با توجه به فضای عاطفی و آهنگ متن، سبب کشف لحن می‌شود.

۴ همه ابیات ذوقافیتین هستند؛ به جز:

- ۱ قصه دختر شنو القمه باز / کرد بر او جم دری از غصه باز
- ۲ چار هندو در یکی مسجد شدند / بهر طاعت راکع و ساجد شدند
- ۳ بسته بر این سوخته ره بحر ها / که سد ره قافیه که بحر ها
- ۴ هر دلی کز عشق زر گیرد خلل / در قیامت صورتش گردد بدل

۵ در کدام گزینه، تعداد هجاهای واژه‌ها با یکدیگر یکسان نیست؟

- ۱ لبریز - پندار - شایان
- ۲ راندگی - مزاحمت - تصمیم‌گیری
- ۳ انسانیت - ره‌آورد - شایستگی
- ۴ پدیده - شجاعت - انسجام

۶ در کدام بیت وزن و آهنگ با محتوا سازگار است؟

- ۱ تن از خوردن غم‌گدازش گرفت
- ۲ ناله زیر و زار من زارتر است هر زمان
- ۳ از آن پس که بسیار بردیم رنج
- ۴ ای سینه که دردمندی از غم
- چنین لقمه‌ای قوت جان را بود
- بس که به هجر می‌دهد عشق تو گوشمال من
- به رنج اندرون گرد کردیم گنج
- هم زانوی غم دوات جویم

۷ در علامت هجاهای کدام گزینه چهار بار الگوی «U - -» تکرار شده است؟

- ۱ به کوی میکده هر سالکی که ره دانست
- ۲ همه عالم گواه عصمت اوست
- ۳ هر چه بودم منتظر آخر نیامد در کنارم
- ۴ تا به کی افتم و تا چند به پا برخیزم

۸ در کدام بیت «ذوقافیتین» به چشم می‌خورد؟

- ۱ اگر با پدر جنگ جوید کسی
- ۲ یکی باز را دیده بردوخته است
- ۳ مگر کان فرومایه زشت کیش
- ۴ یکی سر برآر از گریبان غم
- پدر بی‌گمان خشم گیرد بسی
- یکی دیده‌ها باز و پر سوخته است
- به کارش نیاید خر پشت ریش
- به آرام دل با جوانان بچم

۹ در کدام گزینه حرف «و» به صورت صامت به کار نرفته است؟

- ۱ می نوش که عمر جاودانی این است
 ۲ افسوس که سرمایه ز کف بیرون شد
 ۳ ای دوست دل منه که در این تنگنای خاک
 ۴ باد باران یار را میمون بود
 خود حاصلت از دور جوانی این است
 وز دست اجل بسی جگرها خون شد
 ناممکن است عافیتی بی تزلزلی
 خاصه کان لیلی و این مجنون بود

۱۰ نشانه‌های هجایی در کدام گزینه به درستی مشخص نشده است؟

- ۱ مثال (U - U)، دستور (U - -)، شعرا (UU -)
 ۲ نعمت (- -)، رخسار (U - -)، نشاط (U - U)
 ۳ خورشید (U - -)، پرواز (-U -)، تقلید (- -)
 ۴ هخامنشی (U - UU -)، متداول (UU - -)، ایران (- -)

۱۱ وزن و لحن کدام بیت، حالت شادی و نشاط درونی را به خواننده منتقل نمی‌کند؟

- ۱ ای سرخوشان ای سرخوشان آمد طرب دامن‌کشان
 ۲ در دو جهان لطیف و خوش هم‌چو امیر ما کجا
 ۳ صبا به لطف بگو آن غزال رعنا را
 ۴ ای نفس خرم باد صبا
 بگرفته ما زنجیر او بگرفته او دامان ما
 ابروی او گر نه نشد گر چه که دید صد خطا
 که سر به کوه و بیابان تو داده‌ای ما را
 از بر یار آمده‌ای مرحبا

۱۲ تعداد مصوت‌های بلند مصراع «بخت باز آید از آن در که یکی چون تو در آید» با کدام مصراع برابر است؟

- ۱ ما همه چشمیم و تو نور ای صنم
 ۲ حدیث دل حدیثی بس شگفت است
 ۳ تیر بالی او را جز دل هدف نباشد
 ۴ خوشا چون سروها استادنی سبز

۱۳ در کدام گزینه قافیه، «حروف الحاقی» ندارد؟

- ۱ این قدر ارشاد تو بخشیده‌ای
 ۲ من پار بخورده‌ام شرابی
 ۳ تا چند کوشی آخر در خون بی‌گناهان؟
 ۴ نکرد در دل من کار، عشق شورانگیز
 تا بدین، بس عیب ما پوشیده‌ای
 امسال چه مستم و خرابی
 آهسته‌تر زمانی، ای میر کج‌کلاهان
 ز هیزم تر من شد فسرده آتش تیز

۱۴ تقطیع هجایی کدام مصراع نادرست است؟

- ۱ تیری که کنون بر دلم افتاد ز دست: - UU - UU - UU -
 ۲ به دو صد دانه گوهر ندهم: UU - UU - UU -
 ۳ چرخ ماند از گردش اما اضطراب دل به جاست: -U - -U - -U -
 ۴ در دبستان عشق هر طفی: -U - U - -U -

۱۵ تقطیع هجایی کدام گزینه با بیت زیر یکسان نیست؟

- «بخوان ای مرغ اگر داری زبانی
 ۱ اگر باران به کوهستان نبارد
 ۲ بلند از میوه گو کوتاه کن دست
 ۳ گدا طبع اگر در تموز آب حیوان
 ۴ اگر گویندش اندر نار جاوید
 بخند ای صبح اگر داری دهانی»
 به سالی دجله گردد خشک رودی
 که کوتاه خود ندارد دست بر شاخ
 به دست دهد جور سقا نیرزد
 بخواهی ماند با فرعون و هامان

۱۶ تقطیع هجایی بیت زیر کدام است؟

«ما آبروی فقر و قناعت نمی‌بریم
 با پادشه بگوی که روزی مقدر است»

- ۱ -U -U - -U - -U - -
 ۲ -U -U - -UU - -U - -
 ۳ -U -U - -UU -U -U -
 ۴ -U -U - -UU -U -U -

۱۷ در کدام گزینه واج‌های «و - ی - ه» همگی صامت هستند؟

- ۱ بوریا - یوسف - عیاش - چاه
 ۲ دوا - سینی - مایل - سوره
 ۳ سوسن - واحد - دود - میوه
 ۴ واگرا - یاس - ایوان - ماه

۱۸) مصراع کدام گزینه با مصراع «به خُم تکیه هم چون فلاطون زنیم» هم وزن نیست؟

- ۱) تو را آتش ای یار دامن بسوخت ۲) اگر مرگ داد است بیداد چیست؟ ۳) لب از تشنگی خشک بر طرفِ جوی ۴) چنان خوبرویی بدان دلربایی

۱۹) کدام گزینه به درستی نشان‌دهنده کلمات قافیه در شعر زیر است؟

«عاشقم بهار را / رویش ستاره در کویر را / رهنورد دشت‌های عاشقی! / پر ز باده سپیده باد جام تو / ای که چون غزال تشنه / آب تازه می‌خورد / مزرع
دلَم ز جاری کلام تو / در غبار کام تو / شعر من که عاشقم / همیشه از تو گفتن است / ای که در تبار سبزه نام تو / رسالت گل محمدی / شکفتن است،

- ۱) بهار - غبار - کویر - سپید ۲) عاشقم - کلام - کام - نام ۳) باده - تشنه - تازه - همیشه ۴) جام - کلام - کام - نام

۲۰) تعداد هجاهای کشیده کدام مصراع کمتر است؟

- ۱) گل برچند روزه‌روز از درخت گل ۲) خار در پای، گل از دور به حسرت دیدن
۳) گاه‌گاهی بگذر در صف دلسوختگان ۴) طمع از دوست نه این بود و توقع نه چنین

پاسخنامه تشریحی

۱) قاعدهٔ قافیه در این گزینه مطابق قاعدهٔ ۱ و در سایر گزینه‌ها مطابق با قاعدهٔ ۲ است.

۲) صورت درست گزینه‌های دیگر: ۱ ۲ ۳ ۴

گزینهٔ ۱: وسیلهٔ ادراک وزن، حواس ما است.

گزینهٔ ۳: اساسی‌ترین عامل پیدایی شعر، عاطفه است.

گزینهٔ ۴: وزن ادراکی است که از احساس نظم حاصل می‌شود.

۳) تشریح گزینه‌های دیگر: ۱ ۲ ۳ ۴

گزینهٔ ۱: پس از عاطفه، وزن مهم‌ترین و موثرترین عامل در موسیقی شعر است.

گزینهٔ ۲: وزن ادراکی است که از احساس نظم حاصل می‌شود.

گزینهٔ ۳: وزن در شعر جنبه‌ی تزئینی ندارد و علت این که شعر را بیش از نثر می‌خوانند شوق به زمزمه و آواز خوانی است.

۴) واژه‌های قافیه: خلل و بدل / گیرد و گردد قافیه نمی‌شوند زیرا فقط در حروف الحاقی مشترکند و حرف اصلی مشترک ندارند.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ ۱: قافیه اصلی: باز (دوباره) و باز (گشوده) / قافیه دوم: القصه و غصه

گزینهٔ ۲: قافیه اصلی: شدند (رفتند) و شدند (فعل استادی) / قافیه دوم: مسجد و ساجد

گزینهٔ ۳: قافیه اصلی: بحرهای (دریاها) و بحرهای (بحور عروضی) / قافیه دوم: ره و گه

۵) واژه‌های «انسانیت» و «شایستگی» هر کدام چهار هجا دارند و واژهٔ «ره آورد» سه هجا دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ ۱: دو هجا

گزینهٔ ۲: چهار هجا

گزینهٔ ۴: سه هجا

۶) در بیت گزینهٔ ۳، فردوسی به پادشاه بعد از تحمل رنج اشاره می‌کند و مضمون بیت اندوهناک و غمگین نیست، ولی در سایر ابیات مضمون غم‌انگیز در قالب

آهنگی طرب‌انگیز یا کوتاه به گوش مخاطب می‌رسد.

۷) گزینهٔ ۱: ب / کو / ی / می / ک / د / هر / سا / ل / کی / ی / ره / دا / نیست

- / - / - / U / - / U / - / - / - / U / U / - / U / - / U

گزینهٔ ۲: هـ / م / عا / لم / گ / وا / هـ / عص / م / ت / اوست

- / U / U / - / U / - / U / - / - / - / U / U

گزینهٔ ۳: هر / چ / بو / دم / مَن / ات / ظر / آ / خر / ان / یا / مد / در / ی / نا / رم

- / - / - / U / - / - / - / - / - / U / - / - / - / - / - / U / -

گزینهٔ ۴: تا / ب / کی / اُف / ات / مُ / تا / چن / دُ / ب / پا / بر / خی / زم

- / - / - / - / - / U / U / - / - / - / U / U / - / - / - / U / -

۸) دوخته و سوخته قافیهٔ اصلی، بر و پر قافیه دوم، «است» ردیف می‌باشد.

گزینهٔ ۱: کسی و بسی، جوید و گیرد نمی‌توانند قافیه باشند / گزینهٔ ۳: کیش و ریش، زشت و پُشت نمی‌توانند قافیه شوند / گزینهٔ ۴: غم و بچم، جوانان و گریبان قافیه دوم نیستند.

نکته: گزینهٔ ۴ به‌طور قطع ذوق‌آفتین نیست؛ زیرا «گریبان» که با کسر ه الحاقی خوانده می‌شود با جوانان (بدون کسره و به‌طور ساکن خوانده می‌شود) نمی‌توانند در حکم قافیه باشند.

۹) در این بیت حرف «و» به‌صورت صامت به‌کار نرفته است.

«و» در «دوست»: مصوت

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ ۱: نوش (مصوت) / جاودانی و جوانی (صامت)

گزینهٔ ۲: افسوس، بیرون و خون (مصوت) / وز (صامت)

گزینهٔ ۴: میمون، لیلی و (مصوت) / بُود (صامت)

۱۰) در این گزینه صورت هجایی ۲ کلمهٔ پرواز و تقلید نادرست نوشته شده است.

صورت درست: پرواز ← U - - - تقلید ← U - - -

۱۱) لحن و وزن بیت گزینهٔ ۳، حالت غم و اندوه را منتقل می‌کند.

ابیات گزینه‌های ۱، ۲ و ۴، وزنی ضربی دارند و تکرار منظم موسیقی و لحن ابیات، حالت شادی و نشاط درونی را به خواننده منتقل می‌کند.

۱۲) در مصراع مورد سوال و مصراع گزینه‌ی ۳ پنج مصوب بلند دیده می‌شود.

بخت باز آید از آن در که یکی چون تو در آید

تیر بالای او را جز دل هدف نباشد

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ ۲ ۳ ۴ ۱۳

گزینه ۱: «ه + ای»، الحاقی است.

گزینه ۲: حرف «ی» در واژه‌های «شرابی و خرابی» الحاقی است.

گزینه ۳: حروف «ان» در واژه‌های «گناهان و کلاهان» الحاقی است.

تقطیع و نشانه‌های هجایی مصراع گزینه ۴: ۱ ۲ ۳ ۴ ۱۴

پِ دُ صَد دا	نِ یِ گو هَر	نَ دَ هَم:
--UU	--UU	-UU

تقطیع بیت ← ۱ ۲ ۳ ۴ ۱۵ -- U / -- U / -- U / -- U

سایر گزینه‌ها:

تقطیع: ۱ ۲ ۳ ۴ ۱۶ -- U / -- -- U / -- -- U

۱ ۲ ۳ ۴ ۱۶

ما آ ب	رو ی فق رُ	ق نا عت ن	می ب ریم
با پا د	شه ب گو ی	ک رو زی مُ	قد د رست
U --	U - U -	U - - U	- U -

بنابراین تقطیع شکل هجاها در گزینه ۳، درست آمده است.

تتها در این گزینه است که واج‌های صورت سؤال، صامت هستند. ۱ ۲ ۳ ۴ ۱۷

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «ب» بویا: و، مصوت - ی، صامت / یوسف: ی، صامت / عیاش: ی، صامت / چاه: «ه»، صامت

گزینه ۲: «دو»: و، صامت / سینی: هر دو «ی»، مصوت / مایل: ی، صامت / سوره: «و»، هر دو: مصوت

گزینه ۳: «سوسن»: و، مصوت / واحد: و، صامت / دود: و، مصوت / میوه: «ی» و «ه»، مصوت - و، صامت

مصراع گزینه ۴، با مصراع صورت سؤال، هم وزن نیست. ۱ ۲ ۳ ۴ ۱۸

چ	نان	خو	ب	رو	یی	پ	دان	دل	رُ	با	یی
U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-	-

بررسی سایر گزینه‌ها:

تُ	را	آ	تَ	شِی	یا	ر	دا	من	پ	سوخت
اَ	گر	مر	گ	دا	دَس	ت	بی	دا	د	چیست
لَ	بز	تِش	نِ	گی	خُش	ک	بر	طَر	فِ	جوی
U	-	-	U	-	-	U	-	-	U	-

واژه‌های «جام، کلام، کام و نام، با هم قافیه هستند. ۱ ۲ ۳ ۴ ۱۹

واژه‌های «گفتن و شکفتن» هم با هم قافیه هستند.

در مصراع گزینه ۴، یک هجای کشیده وجود دارد: دوست (U-) ۱ ۲ ۳ ۴ ۲۰

گزینه ۱: «برچنند (U- / U- / -) / روز (U-)»

گزینه ۲: «خار (U-) / پای (U-) / دور (U-)»

گزینه ۳: «گاه (U-) / دلسوختگان (- / U / U -)»

پاسخنامه کلیدی

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴

۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴

۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴

۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴